

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (šestého rozšířeného senátu)

31. května 2018*

„Institucionální právo – Evropský parlament – Jednací řád Evropského parlamentu – Chování narušující důstojnost Parlamentu a řádný chod parlamentní činnosti – Kázeňské sankce spočívající ve ztrátě nároku na denní příspěvek a v dočasném vyloučení z účasti na veškerých činnostech Parlamentu – Svoboda projevu – Povinnost uvést odůvodnění – Nesprávné právní posouzení“

Ve věci T-352/17,

Janusz Korwin-Mikke, s pobytem v Józefówě (Polsko), zastoupený M. Cherchi a A. Daoûtem a M. Dekleermakerem, advokáty,

žalobce,

proti

Evropskému parlamentu, zastoupenému N. Görlitzem, S. Seyr a S. Alonsem de León, jako zmocněnci,

žalovanému,

jejímž předmětem je jednak návrh podaný na základě článku 263 SFEU a znějící na zrušení rozhodnutí předsedy Parlamentu ze dne 14. března 2017 a rozhodnutí předsednictva Parlamentu ze dne 3. dubna 2017, jimiž se ukládá žalobci sankce ve formě ztráty nároku na denní příspěvek na dobu 30 dnů, dočasného vyloučení z účasti na veškerých činnostech Parlamentu po dobu deseti po sobě následujících dnů a zákazu reprezentovat Parlament po dobu jednoho roku, a jednak návrh podaný na základě článku 268 SFEU a znějící na náhradu škody, kterou žalobce údajně utrpěl v důsledku uvedených rozhodnutí.

TRIBUNÁL (šestý rozšířený senát),

ve složení G. Berardis, předseda, S. Papasavvas (zpravodaj), D. Spielmann, Z. Csehi a O. Spineanu-Matei, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: G. Predonzani, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 29. listopadu 2017,

vydává tento

* Jednací jazyk: francouzština.

Rozsudek

Skutečnosti předcházející sporu

- 1 Žalobce, Janusz Korwin-Mikke, je poslancem Evropského parlamentu.
- 2 V průběhu plenárního zasedání Parlamentu dne 1. března 2017 (dále jen „plenární zasedání ze dne 1. března 2017“), jehož tématem byla „Gender pay gap“, tj. rozdíly v odměňování žen a mužů, položil žalobce jedné poslankyni Evropského parlamentu následující otázku:

„Víte, jakých úspěchů dosáhly ženy při polské olympiádě v teoretické fyzice? Jaké bylo nejlepší umístění ženy či dívky? Mohu vám to říct: na osmistém místě. A víte, kolik žen se nachází mezi první stovkou nejlepších hráčů šachu? Řeknu vám to: žádná. Samozřejmě že ženy musí vydělávat méně než muži, neboť jsou slabší, menší a jejich inteligence je nižší; musí tedy vydělávat méně. To je vše.“
- 3 Dopisem ze dne 3. března 2017 předseda Parlamentu oznámil žalobci, jednak že výroky, které pronesl během plenárního zasedání ze dne 1. března 2017, byla narušena důstojnost Parlamentu a hodnoty stanovené v článku 11 jeho jednacího řádu (dále jen „jednací řád“) a jednak že je vůči němu zahájeno disciplinární řízení podle čl. 166 odst. 1 uvedeného jednacího řádu, a zároveň jej vyzval k předložení vyjádření.
- 4 Dopisem ze dne 7. března 2017 zaslal žalobce své vyjádření předsedovi Parlamentu.
- 5 Rozhodnutím ze dne 14. března 2017 (dále jen „rozhodnutí předsedy“), předseda Parlamentu uložil žalobci následující sankce:
 - ztrátu nároku na denní příspěvek po dobu 30 dnů;
 - dočasné vyloučení z účasti na veškerých činnostech Parlamentu po dobu deseti po sobě následujících dnů, aniž by byl dotčen výkon jeho hlasovacího práva v plénu;
 - zákaz reprezentovat Parlament po dobu jednoho roku v meziparlamentní delegaci, na meziparlamentní konferenci nebo na jakémkoli interinstitucionálním fóru.
- 6 Dne 27. března 2017 podal žalobce podle článku 167 jednacího řádu interní odvolání k předsednictvu proti rozhodnutí předsedy, ve kterém se domáhal zrušení sankcí, jež mu byly uloženy.
- 7 Rozhodnutím ze dne 3. dubna 2016 (dále jen „rozhodnutí předsednictva“), předsednictvo Parlamentu ponechalo sankce, jež byly žalobci uloženy rozhodnutím předsedy, v platnosti.

Řízení

- 8 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 2. června 2017 podal žalobce projednávanou žalobu.
- 9 Na návrh šestého senátu rozhodl Tribunál podle článku 28 jednacího řádu předat věc rozšířenému senátu.
- 10 Na návrh soudce zpravodaje Tribunál (šestý rozšířený senát) rozhodl o zahájení ústní části řízení a v rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 89 jednacího řádu vyzval účastníky řízení, aby odpověděli na písemnou otázku. Účastníci řízení této žádosti ve stanovené lhůtě vyhověli.

- 11 Řeči účastníků řízení a jejich odpovědi na ústní otázky Tribunálu byly vyslechnuty na jednání konaném dne 29. listopadu 2017.

Návrhová žádání účastníků řízení

- 12 Žalobce navrhuje, aby Tribunál:
- zrušil rozhodnutí předsednictví;
 - zrušil rozhodnutí předsedy;
 - uložil úhradu finanční a nemajetkové újmy vzniklé v důsledku rozhodnutí předsedy a předsednictva, oceněné na 19 180 eur;
 - uložil Parlamentu náhradu nákladů řízení.
- 13 Parlament navrhuje, aby Tribunál:
- odmítl návrh na zrušení rozhodnutí předsedy jako nepřípustný;
 - odmítl návrh na zrušení rozhodnutí předsednictví jako neopodstatněný;
 - návrh na náhradu újmy zčásti odmítl jako nepřípustný a zčásti zamítl jako neopodstatněný;
 - uložil žalobci náhradu nákladů řízení.
- 14 Na jednání žalobce prohlásil, že svůj žalobní návrh bere zpět v rozsahu, v němž se týká rozhodnutí předsedy, neboť posledně uvedené rozhodnutí bylo nahrazeno rozhodnutím předsednictva, jež vyjadřuje konečný postoj Parlamentu, což bylo zaznamenáno do protokolu z jednání.

Právní otázky

K návrhovým žádáním směřujícím ke zrušení

- 15 Na podporu svých návrhových žádání směřujících ke zrušení vznáší žalobce dva žalobní důvody, přičemž v podstatě první vychází z porušení obecné zásady svobody projevu, článku 166 jednacího řádu a povinnosti uvést odůvodnění, a druhý z porušení zásady proporcionality a povinnosti uvést odůvodnění.
- 16 I když jsou v nadpise uvedených žalobních důvodů, který je uveden v žalobě, zmíněny i další výtky, vycházející mimo jiné z porušení článku 41 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a z překročení pravomoci, je totiž třeba uvést, že z podstaty argumentace žalobce vyplývá, že Parlamentu vytýká, že porušil jeho právo na svobodu projevu, které je zaručeno článkem 11 Listiny a článkem 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané dne 4. listopadu 1950 v Římě (dále jen „EULP“) (první část prvního žalobního důvodu), že se dopustil zjevně nesprávného posouzení, nedržel se v mezích působnosti článku 166 jednacího řádu (druhá část prvního žalobního důvodu), porušil povinnost uvést odůvodnění, jež je mu uložena podle článku 296 SFEU (třetí část prvního žalobního důvodu a druhá část druhého žalobního důvodu), a konečně porušil zásadu proporcionality stran uložených disciplinárních sankcí (první část druhého žalobního důvodu).

K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení obecné zásady svobody projevu, z porušení článku 166 jednacího řádu a z porušení povinnosti uvést odůvodnění

17 Nejprve je třeba zkoumat třetí část a následně společně první a druhou část prvního žalobního důvodu.

– Ke třetí části, vycházející z porušení povinnosti uvést odůvodnění

18 Žalobce tvrdí, že z odůvodnění rozhodnutí předsednictva nelze zjistit, zda žalobce mimořádně závažným způsobem narušil plenární zasedání ze dne 1. března 2017, ani určit, které ze zásad stanovených v článku 11 jednacího řádu byly porušeny, a dále nelze ani pochopit, proč nebyla zohledněna širší svoboda projevu, jíž požívá jakožto poslanec.

19 Parlament tuto argumentaci popírá.

20 Je třeba připomenout, že povinnost uvést odůvodnění je podstatnou formální náležitostí, která musí být odlišena od otázky opodstatněnosti odůvodnění, která souvisí s materiální legalitou sporného aktu (viz rozsudek ze dne 22. května 2012, Internationaler Hilfsfonds v. Komise, T-300/10, EU:T:2012:247, bod 180 a citovaná judikatura). Odůvodnění rozhodnutí je totiž formálním vyjádřením důvodů, na kterých toto rozhodnutí spočívá. Takové odůvodnění může být dostatečné, ač jsou v něm uvedeny nesprávné důvody (viz usnesení ze dne 12. července 2012, Dover v. Parlament, C-278/11 P, nezveřejněné, EU:C:2012:457, bod 36 a citovaná judikatura).

21 Dále není požadováno, aby odůvodnění vylíčilo všechny relevantní skutkové a právní okolnosti, jelikož otázka, zda odůvodnění aktu splňuje požadavky článku 296 SFEU, musí být posuzována s ohledem nejen na jeho znění, ale také s ohledem na jeho kontext, jakož i s ohledem na všechna právní pravidla upravující dotčenou oblast (viz rozsudek ze dne 22. května 2012, Internationaler Hilfsfonds v. Komise, T-300/10, EU:T:2012:247, bod 181 a citovaná judikatura).

22 V projednávané věci rozhodnutí předsednictva sestává ze tří částí. V první části (body 1 až 16 rozhodnutí) jsou uvedeny skutečnosti, které vedly k přijetí dotčených sankcí, dřívější prohlášení žalobce, za která byly již uloženy sankce a postup interního odvolání, které posledně uvedený podal proti rozhodnutí předsedy. Ve druhé části (body 17 až 23 rozhodnutí) je uveden použitelný právní rámec a ve třetí části (body 24 až 37 rozhodnutí) je uvedeno právní posouzení, které má za cíl prokázat, že žalobce porušil článek 11 jednacího řádu, a tudíž i článek 166 uvedeného jednacího řádu.

23 Konkrétně v bodech 26 až 28 svého rozhodnutí předsednictvo poté, co připomnělo význam zásady rovnosti žen a mužů, jež je zakotvena v článku 2 SEU a již uznává Listina, nejprve uvedlo, že žalobce svými diskriminačními, urážlivými a úmyslnými výroky, jež byly navíc prezentovány s odkazem na zavádějící statistické údaje, narušil jednu ze základních hodnot Evropské unie. Mimoto podle předsednictva nepopiratelným úmyslem žalobce bylo provokovat a urážet ženy, ale i Parlament coby orgán, který je strážcem unijních hodnot, jež prosazují rovnost žen a mužů. Uvedené výroky měly dále vzbudit zájem sdělovacích prostředků a vyvolat reakce na sociálních sítích, což vedlo k negativnímu dopadu na obraz Parlamentu a jeho poslanců u unijních občanů.

24 Předsednictvo Parlamentu poté, co připomnělo význam svobody projevu, jež je uznána v čl. 11 odst. 4 prvním pododstavci jednacího řádu a různých mezinárodních právních nástrojích, jež se týkají lidských práv, uvedlo, že z těchto znění a výkladu této svobody podle judikatury vyplývá, že tuto svobodu lze omezit, porušuje-li jiná práva, „zejména pokud by jí byly zraňovány nebo uráženy jiné osoby“ nebo „s cílem zajistit ochranu práv nebo pověsti jiných osob“ (body 29 a 30 rozhodnutí předsednictva). V bodě 31 uvedeného rozhodnutí předsednictvo Parlamentu rovněž uvedlo, že zásadu svobody slova, která je zaručena všem poslancům Parlamentu, nelze použít „na urážlivý, hanlivý či neutivý jazyk“ nebo na „chování, kterým je narušována důstojnost Parlamentu a které porušuje základní hodnoty a zásady Unie“.

- 25 Předsednictvo Parlamentu po tomto vysvětlení v bodě 32 svého rozhodnutí konstatovalo, že chování žalobce zakládalo porušení čl. 11 odst. 3 jednacího řádu z důvodu narušení hodnot a zásad vymezených ve Smlouvách, včetně Listiny, a že nerespektoval důstojnost Parlamentu. Předsednictvo Parlamentu navíc zdůraznilo, že toto chování nelze ospravedlnit na základě čl. 11 odst. 4 uvedeného jednacího řádu, neboť svoboda projevu se nemůže vztahovat na použití útočného a urážlivého jazyka. Na základě výše uvedeného předsednictvo konstatovalo, že za těchto podmínek žalobce narušil chod Parlamentu, při němž došlo k porušení zásad vymezených v článku 11 jednacího řádu, ve smyslu jeho článku 166.
- 26 Konečně v bodech 33 až 35 svého rozhodnutí předsednictvo Parlamentu uvedlo, že žalobce již v minulosti použil nevhodný jazyk v rozporu s čl. 11 odst. 3 jednacího řádu, což vedlo předsedu Parlamentu již třikrát k tomu, aby mu uložil sankce, jež byly následně potvrzeny předsednictvem Parlamentu. Předsednictvo Parlamentu v důsledku toho konstatovalo, že chování žalobce musí být považováno za závažné a opakované a že závažnost uložených sankcí lze dále odůvodnit skutečností, že se neomluvil, ale naopak své připomínky vyjádřil opakovaně.
- 27 Z toho vyplývá, aniž je tím dotčeno zkoumání opodstatněnosti odůvodnění, které bude provedeno v rámci první a druhé části tohoto žalobního důvodu, že rozhodnutí předsednictva obsahuje odůvodnění, které je v souladu s požadavky článku 296 SFEU.
- 28 Třetí část prvního žalobního důvodu je tudíž třeba zamítnout.
- *K první části prvního žalobního důvodu, vycházející z porušení svobody projevu a ke druhé části prvního žalobního důvodu vycházející z porušení článku 166 jednacího řádu.*
- 29 Žalobce v podstatě tvrdí, že Parlament neprokázal, že byly splněny podmínky, jež jsou vyžadovány pro použití čl. 166 odst. 1 jednacího řádu, a že mu proto byla uložena disciplinární sankce v rozporu s širší svobodou projevu, jíž požívá v souladu s ustálenou judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) jakožto poslanec.
- 30 V tomto ohledu zaprvé tvrdí, že rozhodnutí předsednictva je stíženo nesprávným právním posouzením, neboť dostatečně nezohledňuje skutečnost, že jeho výroky, vyslovené v rámci výkonu jeho parlamentní činnosti na půdě Parlamentu, byly součástí jeho politické diskuze.
- 31 Zadruhé má za to, že se Parlament tím, že chtěl sankcionovat obsah jeho výroků, a nikoli případné porušení pravidla parlamentní rozpravy, dopustil zjevně nesprávného posouzení a nedržel se v mezích působnosti článku 166 jednacího řádu. Zaprvé tvrdí, že z odůvodnění uvedeného rozhodnutí vyplývá, že jeho vystoupení na plenárním zasedání dne 1. března 2017 proběhlo řádně, takže je sporné, zda jeho výroky skutečně zakládaly závažné narušení pořádku nebo průběhu parlamentní rozpravy. Zadruhé uvádí, že vzhledem k „nejasné a nepřesné“ povaze znění ustanovení: „v případě závažného narušení pořádku nebo chodu Parlamentu, při němž došlo k porušení zásad vymezených v článku 11“, uvedeného v článku 166 jednacího řádu, bylo třeba, aby Parlament konkrétně prokázal, že jeho výroky skutečně spadají do oblasti působnosti tohoto ustanovení, čemuž tak v projednávané věci nebylo.
- 32 Zatřetí žalobce tvrdí, že rozhodnutí předsednictva neprokazuje, že jeho výroky ve skutečnosti narušily plenární zasedání ze dne 1. března 2017 závažným způsobem, ani že závažným způsobem narušily chod Parlamentu v rozporu s článkem 11 jednacího řádu takovým způsobem, aby bylo možné konstatovat, že byly skutečně naplněny hmotněprávní podmínky upravené v článku 166 uvedeného jednacího řádu.
- 33 Začtvrté žalobce tvrdí, že Parlament neprokázal, že rozhodnutí předsednictva lze považovat za povolenou výjimku z práva na svobodu projevu.

- 34 Parlament předně tvrdí, že přezkum platnosti rozhodnutí předsednictva musí být učiněn výlučně s ohledem na základní práva zaručená Listinou, a konkrétně s ohledem na její článek 11, který zakotvuje svobodu projevu, a jeho výklad unijním soudem. Judikatura ESLP, jíž se dovolává žalobce, se tudíž na projednávanou věc nepoužije; může nanejvýš sloužit jako zdroj inspirace. Ani kdyby byla použitelná, nevyplývá z ní, že je jeho svoboda projevu neomezená.
- 35 Parlament dále zdůrazňuje, že při výkonu pravomocí stanovených v člancích 166 a 167 jednacího řádu má jeho předseda a případně předsednictvo Parlamentu určitý prostor pro uvážení. Přezkum Tribunálu tudíž musí být omezen na posouzení toho, zda výkon takové pravomoci není stížen vadou spočívající ve zjevně nesprávném posouzení nebo zneužití pravomoci a zda byly dodrženy procesní záruky.
- 36 Pokud jde o porušení článku 166 jednacího řádu, které je vznášeno v rámci druhé části prvního žalobního důvodu, Parlament konečně tvrdí, že z žaloby dostatečně jasně nevyplývá, zda žalobce kritizuje rozhodnutí předsednictva z toho důvodu, že bylo přijato v rozporu s uvedeným článkem, či zda zpochybňuje legalitu posledně uvedeného článku jakožto právního základu uvedeného rozhodnutí, v důsledku čehož je dotčená část podle něj nepřipustná. Pro úplnost se Parlament nicméně hájí argumentací, že se ztotožňuje s tím, jak žalobce vykládá *ratio legis* článku 166 jednacího řádu, a tvrzením, že situace, na kterou se toto ustanovení vztahuje, přesně odpovídá situaci v projednávané věci, neboť žalobce se svými výroky dopustil narušení rozpravy a chodu Parlamentu, při němž došlo k porušení zásad vymezených v článku 11 jednacího řádu, na úkor důstojnosti Parlamentu, a proto mu musí být uložena sankce. Parlament s odkazem na bod 27 rozhodnutí předsednictva dále uvádí, že vyjádření žalobce vyvolala okamžitou odezvu některých poslanců a podnítila reakce ve sdělovacích prostředcích a na sociálních sítích, čímž byla závažně narušena pověst tohoto orgánu.
- 37 Předně je třeba konstatovat, že – na rozdíl od toho, co tvrdí Parlament – jak vyplývá z bodů 16 a 29 až 33 výše, podstata argumentů žalobce týkajících se druhé části prvního žalobního důvodu vyplývá z žaloby dostatečně jasně, aby se Parlament ve svých písemných vyjádřeních a na jednání mohl účinně hájit. Parlament se totiž na posledně uvedeném jednání, jak vyplývá rovněž z jeho protokolu, plně vyjádřil k podmínkám použití článku 166 jednacího řádu ve spojení s článkem 11 jednacího řádu, na který prvně uvedené ustanovení odkazuje. Námitka nepřipustnosti vznesená Parlamentem tudíž musí být zamítnuta.
- 38 Dále Parlament nemůže napadat relevanci EÚLP ani judikatury ESLP v projednávané věci za účelem zkoumání porušení článku 166 jednacího řádu.
- 39 Platí totiž, že i když EÚLP nepředstavuje právní nástroj formálně začleněný do unijního právního řádu, dokud k ní Unie nepřistoupí (rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 44, a rozsudek ze dne 3. září 2015, Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Komise, C-398/13 P, EU:C:2015:535, bod 45), a proto přezkum platnosti aktu sekundárního práva Unie musí být proveden výlučně z hlediska základních práv zaručených Listinou (rozsudek ze dne 15. února 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, bod 46), je třeba nicméně připomenout, jednak že na základě čl. 6 odst. 3 SEU jsou základní práva, která jsou přiznaná EÚLP, součástí unijního práva jakožto obecné zásady, a jednak že z čl. 52 odst. 3 Listiny vyplývá, že v ní obsažená práva odpovídající právům zaručeným EÚLP mají stejný smysl a stejný rozsah, jaký jim přikládá uvedená EÚLP. Podle vysvětlení k tomuto ustanovení, která je podle čl. 6 odst. 1 třetího pododstavce SEU a čl. 52 odst. 7 Listiny zohlednit při jejím výkladu, jsou smysl a rozsah zaručených práv určovány nejen zněním EÚLP, ale také mimo jiné judikaturou ESLP (viz rozsudek ze dne 30. června 2016, Toma a Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, bod 41 a citovaná judikatura). Z uvedených vysvětlení dále vyplývá, že čl. 52 odst. 3 Listiny má zajistit nezbytný soulad mezi právy obsaženými v Listině a odpovídajícími právy zaručenými EÚLP, aniž by byla narušena autonomie unijního práva a Soudního dvora Evropské unie (rozsudek ze dne 28. července 2016, JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, bod 50). Navíc je třeba uvést, že ve vztahu ke svobodě projevu byla již tato rovnocennost svobod zakotvených Listinou a svobod zakotvených EÚLP formálně konstatována (rozsudek ze dne 4. května 2016, Philip Morris Brands a další, C-547/14, EU:C:2016:325, bod 147).

- 40 Co se konkrétně svobody projevu týče, je třeba připomenout, že v demokratických společnostech zaujímá zásadní místo, a je proto základním právem, jež je zaručeno mimo jiné článkem 11 Listiny, článkem 10 EÚLP a článkem 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který byl přijat Valným shromážděním OSN dne 16. prosince 1966 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. září 2011, *Patriciello*, C-163/10, EU:C:2011:543, bod 31).
- 41 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z judikatury ESLP vyplývá, že s výhradou čl. 10 odst. 2 EÚLP se svoboda projevu vztahuje nejen na informace a myšlenky vnímané příznivě nebo považované za neškodné či neutrální, nýbrž i na ty, které jsou zraňující, šokující nebo znepokojující z hlediska státu nebo jakékoli části obyvatelstva. Jejím cílem je tudíž zaručit pluralismus, toleranci a otevřenost ducha, bez nichž demokratická společnost neexistuje (ESLP, 7. prosince 1976, *Handyside v. Spojené království*, CE:ECHR:1976:1207JUD000549372, bod 49).
- 42 Právo na svobodu projevu nicméně není absolutním právem a jeho výkon může být za určitých podmínek omezen.
- 43 S ohledem na zásadní význam svobody projevu musí být přitom její omezení pojímána striktně a do svobody projevu lze zasáhnout pouze tehdy, jsou-li splněny tři kumulativní podmínky, jak vyplývá z čl. 10 odst. 2 EÚLP a z čl. 52 odst. 1 Listiny. Zaprvé omezení musí být „stanoveno zákonem“. Jinými slovy, orgán Unie přijímající opatření, která mohou omezit svobodu projevu určité osoby, musí mít pro své jednání právní základ. Zadruhé dotčené omezení musí sledovat cíl obecného zájmu, který uznává Unie. Zatřetí dotčené omezení nesmí být nepřiměřené, což znamená, že jednak musí být nezbytné a přiměřené vzhledem ke sledovanému cíli, jednak nesmí být narušena podstata dotčené svobody (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. června 2017, *Kiselev v. Rada*, T-262/15, EU:T:2017:392, body 69 a 84 a citovaná judikatura).
- 44 Rovněž je třeba uvést, že zásah do svobody projevu nebo její omezení lze považovat za „stanovené zákonem“ pouze tehdy, pokud je tato norma stanovena dostatečně přesně, aby její účinky byly předvídatelné a aby jí její adresát mohl přizpůsobit své chování (v tomto smyslu ESLP, 17. února 2004, *Maestri v. Itálie*, CE:ECHR:2004:0217JUD003974898, bod 30).
- 45 Dále je třeba uvést, že v demokracii jsou Parlament a srovnatelné instituce fórem, jež je nezbytné pro politickou diskusi. Zásah do svobody projevu vykonávané v rámci těchto institucí lze tudíž ospravedlnit pouze naléhavými důvody (ESLP, 17. prosince 2002, *A. v. Spojené království*, CE:ECHR:2002:1217JUD003537397, bod 79).
- 46 Mimoto podle ustálené judikatury ESLP platí, že svoboda projevu poslanců má obzvláště zásadní význam. Třebaže svoboda projevu je cenná pro každého, je obzvláště cenná pro lidem zvoleného zástupce, který zastupuje své voliče, upozorňuje na jejich zájmy a hájí je. Zásahy do svobody projevu takového opozičního poslance, jako je žalobce, proto od soudu vyžadují, aby provedl co nejstriktnější přezkum (ESLP, 23. dubna 1992, *Castells v. Španělsko*, CE:ECHR:1992:0423JUD001179885, bod 42).
- 47 Je proto třeba mít za to, že svobodě projevu poslanců je třeba přiznat vyšší úroveň ochrany vzhledem k zásadnímu významu úlohy, kterou parlament zastává v demokratické společnosti.
- 48 Nicméně ESLP, který zdůraznil, že veškeré výroky vyslovené na parlamentní půdě vyžadují vysokou míru ochrany, nedávno s přihlédnutím k úzké vazbě mezi skutečně demokratickou povahou politického režimu a fungováním Parlamentu připustil, že uplatnění svobody projevu v rámci Parlamentu musí někdy ustoupit legitimním důvodům, kterými je ochrana řádného chodu parlamentních činností a ochrana práv ostatních poslanců (ESLP, 17. května 2016, *Karácsony a další v. Maďarsko*, CE:ECHR:2016:0517JUD004246113, body 138 až 141).

- 49 Je třeba uvést, že ESLP jednak podmínil možnost parlamentu sankcionovat chování některého ze svých členů potřebou zajistit řádný chod parlamentních činností a jednak konstatoval, že parlamenty mají vysokou míru autonomie k úpravě způsobu, okamžiku a místa, jež si poslanci zvolí pro své vystoupení (v důsledku toho je přezkum vykonávaný ESLP omezený), ale naproti tomu mohou obsah výroků poslanců omezit pouze ve velmi malém rozsahu (v důsledku toho je přezkum vykonávaný ESLP rigoróznější). V tomto ohledu ESLP ve své judikatuře zmiňuje výlučně „takovou míru úpravy [...], jež je nezbytná k tomu, aby se zabránilo takovým vyjadřovacím prostředkům, jako jsou přímé nebo nepřímé výzvy k násilí“ (ESLP, 17. května 2016, *Karácsony a další v. Maďarsko*, CE:ECHR:2016:0517JUD004246113, bod 140).
- 50 Z toho vyplývá, že jednací řád parlamentu může stanovit možnost postihu výroků vyjádřených poslanci pouze v případě, že tyto výroky narušují řádný chod Parlamentu nebo představují vážné nebezpečí pro společnost, jak je tomu v případě výzev k násilí nebo rasové nenávisti.
- 51 Dále pravomoc, jež je přiznána parlamentům a na jejímž základě lze uložit disciplinární sankce za účelem zajištění řádného chodu jejich činností nebo ochrany určitých práv, zásad či základních svobod, se musí slučovat s nutností zajistit dodržování svobody projevu poslanců.
- 52 S ohledem na zvláštní význam, který má svoboda projevu poslanců, a na přísné podmínky, za nichž lze tuto svobodu omezit v souladu se zásadami uvedenými v judikatuře ESLP v tomto kontextu, je proto třeba ověřit, zda při uložení dotčené disciplinární sankce Parlament dodržel podmínky stanovené v čl. 166 odst. 1 svého jednacího řádu.
- 53 V projednávané věci jednací řád, ve znění platném v rozhodné době, které použilo předsednictvo Parlamentu, v hlavě VII kapitole 4, nadepsané „Opatření v případě nedodržení kodexu chování“, stanoví, že předsedající může přijmout okamžitá opatření za účelem obnovení pořádku (článek 165 jednacího řádu) a že předseda Parlamentu může přijmout disciplinární sankce vůči poslanci (článek 166 jednacího řádu).
- 54 Podle čl. 166 odst. 1 jednacího řádu, který byl použit v projednávané věci, předseda Parlamentu přijme odůvodněné rozhodnutí o uložení přiměřené sankce „[v]případě závažného narušení pořádku nebo chodu Parlamentu, při němž došlo k porušení zásad vymezených v článku 11 [...]“.
- 55 V této souvislosti je třeba uvést, že znění čl. 166 odst. 1 prvního pododstavce jednacího řádu se v jednotlivých jazykových verzích uvedeného jednacího řádu liší. Na rozdíl od francouzského jazykového znění tohoto ustanovení, jakož i od, mimo jiné, německého, italského, španělského, nizozemského a řeckého jazykového znění, anglické jazykové znění nezmiňuje narušení „chodu“ nebo „činností“ Parlamentu, ale používá výraz „disruption of Parliament“. Podle Parlamentu se tento výraz vztahuje nejen na parlamentní činnosti ve sněmovním sále, ale označuje situaci sahající nad rámec schůze, která zahrnuje rovněž dopad na jeho pověst či důstojnost jakožto orgánu.
- 56 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že nezbytnost jednotného výkladu určitého ustanovení v případě rozdílů mezi jednotlivými jazykovými verzemi tohoto ustanovení vyžaduje, aby bylo dotčené ustanovení vykládáno v závislosti na kontextu a účelu právní úpravy, jejíž je součástí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. listopadu 2016, *Bayer CropScience a Stichting De Bijenstichting*, C-442/14, EU:C:2016:890, bod 84 a citovaná judikatura).
- 57 Proto nemůže obstát teze, kterou Parlament zastával na jednání a podle níž je třeba pro účely výkladu vůle normotvůrce a všech jazykových verzí vycházet z anglické verze článku 166 jednacího řádu.
- 58 S ohledem na jeho kontext a účel se totiž článek 166 jednacího řádu týká případu narušení pořádku Parlamentu nebo řádného chodu parlamentních činností, a má tedy za cíl sankcionovat chování poslance, který se účastní zasedání nebo parlamentních činností, jímž by mohl být závažně narušen jejich průběh. Takový výklad je ostatně, jak bylo připomenuto v bodech 49 až 51 výše, v souladu

s cílem, který obecně sleduje disciplinární parlamentní úprava a jehož legitimní povahu uznal ESLP (v tomto smyslu viz ESLP, 17. května 2016, Karácsony a další v. Maďarsko, CE:ECHR:2016:0517JUD004246113, body 138 až 140).

- 59 Dále je třeba uvést, že ze znění článku 166 jednacího řádu lze mít za to, že sankce lze uložit ve dvou případech, a sice buď v případě „závažného narušení pořádku, při němž došlo k porušení zásad vymezených v článku“, nebo v případě „závažného narušení chodu Parlamentu, při němž došlo k porušení zásad vymezených v článku 11 [...]“.
- 60 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že z rozhodnutí předsednictva ani z písemností účastníků řízení nevyplývá, že by výroky, které vyslovil žalobce před Parlamentem v průběhu plenárního zasedání ze dne 1. března 2017, jakkoli narušily uvedené zasedání ve smyslu první hypotézy stanovené v čl. 166 odst. 1 prvním pododstavci jednacího řádu. V tomto ohledu, jak vyplývá z odpovědí na otázky Tribunálu, byla jedinou bezprostřední reakcí na výroky žalobce pouze reakce poslankyně, jíž žalobce položil prostřednictvím zdvihnutí modré karty otázku. Tato poslankyně vyjádřila své rozhořčení takto: „Pane poslanče, podle vás a vašich teorií bych vůbec neměla právo, abych zde jako poslankyně byla, vím, že vám to vadí a že vás nijak netěší, že ženy mají dnes právo zastupovat občany za stejných podmínek a se stejnými právy, jaká máte vy. Já jsem žena a hájím práva žen proti takovým mužům, jako jste vy“. Na základě této reakce však nelze mít za to, že došlo k závažnému narušení pořádku plenárního zasedání ze dne 1. března 2017 nebo k závažnému narušení chodu Parlamentu. Takový závěr ostatně nevyplývá ani z rozhodnutí předsednictva, které je předmětem přezkumu legality, jímž se Tribunál zabývá v rámci projednávané žaloby.
- 61 Parlament navíc v rámci svých písemných odpovědí na otázky Tribunálu i na jednání potvrdil, že na jeho půdě nedošlo v průběhu plenárního zasedání dne 1. března 2017 a v rámci souvisejících rozprav v návaznosti na vystoupení žalobce k žádnému narušení pořádku ani chodu, natož pak k narušení, jež by mělo závažnou povahu. Parlament nicméně potvrdil, že případ žalobce přesto spadá pod druhou hypotézu stanovenou v čl. 166 odst. 1 prvním pododstavci jednacího řádu, a sice „narušení chodu“, jež bylo podle něj přímým důsledkem porušení zásad stanovených v článku 11 uvedeného jednacího řádu, který stanovuje pravidla chování poslanců. V tomto ohledu Parlament tvrdil, že k „narušení“, kterým bylo podle něj odůvodněno uložení disciplinárních sankcí žalobci, došlo mimo zasedání, a to narušením pověsti a důstojnosti Parlamentu coby orgánu. Parlament mimoto uvedl, že narušení chodu uvedené v čl. 166 odst. 1 prvním pododstavci jednacího řádu se neomezuje na rozpravy a činnosti na půdě Parlamentu, nýbrž je mu třeba přiznat širší pojetí, podle něhož se týká Parlamentu jako celku, jeho důstojnosti, pověsti, a tudíž jeho chodu.
- 62 Tato argumentace nemůže obstát.
- 63 Je třeba totiž uvést, zaprvé, že tvrzení uvedené Parlamentem na jednání, podle něhož situace žalobce spadala pod druhou hypotézu stanovenou v čl. 166 odst. 1 prvním pododstavci jednacího řádu, tj. narušení chodu Parlamentu, nevyplývá z rozhodnutí předsednictva, v němž není upřesněno, který z důvodů stanovených v uvedeném ustanovení byl v projednávané věci uplatněn pro konstatování konkrétního porušení. V tomto ohledu uvedené rozhodnutí pouze v bodě 32 uvádí, že chováním žalobce byly porušeny zásady stanovené v čl. 11 odst. 3 uvedeného jednacího řádu, neboť žalobce porušil hodnoty a zásady stanovené ve Smlouvách a nerespektoval důstojnost Parlamentu, v důsledku čehož byla konstatována existence „narušení chodu Parlamentu“ ve smyslu článku 166 tohoto jednacího řádu. Na rozdíl od toho, co Parlament tvrdil na jednání, odlišný výklad bodu 32 rozhodnutí předsednictva nemůže vyplývat z důvodů uvedených v bodech 26 a 27 uvedeného rozhodnutí, v jejichž světle by měl být prvně uvedený bod podle Parlamentu vykládán. Posledně uvedené body totiž pouze uvádějí, že provokativní, úmyslné, urážlivé a diskriminační výroky jak vůči ženám, tak Parlamentu jakožto orgánu zakládají porušení základní unijní hodnoty a mohou přispívat k negativnímu vnímání Parlamentu a jeho poslanců veřejností. Z toho vyplývá, že tato posouzení by mohla být nanejvýš vykládána jako konstatování porušení článku 11 jednacího řádu, není však v nich jakkoli zmíněno narušení chodu Parlamentu, jak je vyžadováno podle článku 166 jednacího řádu.

- 64 V tomto ohledu stačí přitom připomenout, že podmínky, za nichž lze uložit poslanci sankci, jsou stanoveny právě v článku 166 jednacího řádu, a nikoli v jeho článku 11. Článek 11 tohoto jednacího řádu totiž obsahuje pravidla chování, neboť připomíná zásady a hodnoty, které poslanci při svém chování musí dodržovat, přičemž tímto chování nesmí být podle čl. 11 odst. 3 prvního pododstavce uvedeného jednacího řádu ohrožen řádný chod parlamentní činnosti, udržování bezpečnosti a pořádku v prostorách Parlamentu nebo fungování jeho zařízení. V článku 11 odst. 3 druhém pododstavci jednacího řádu se dále stanoví, že poslanci se při parlamentních rozpravách nesmí uchýlovat k hanlivým, rasistickým nebo xenofobním výrokům či chování. Naproti tomu co se možných důsledků nedodržení těchto pravidel chování týče, v čl. 11 odst. 3 čtvrtém pododstavci jednacího řádu se pouze uvádí, že „může“ vést k použití „opatření“ v souladu s články 165, 166 a 167 uvedeného jednacího řádu. Z uvedeného ustanovení nijak nevyplývá závěr učiněný v bodě 32 rozhodnutí předsednictva, podle něhož porušení zásad a hodnot stanovených v článku 11 tohoto jednacího řádu vede *ipso facto* ke konstatování závažného narušení pořádku nebo chodu Parlamentu.
- 65 Okolností, že čl. 11 odst. 3 jednacího řádu, ve znění použitelném na projednávaný spor, ve svém druhém pododstavci odkazuje na „hanlivé, rasistické nebo xenofobní“ chování, nemůže být tento závěr potvrzen. V tomto ohledu je třeba uvést, že i když stejně jako jeho dřívější znění čl. 166 odst. 1 jednacího řádu odkazuje na zásady stanovené v článku 11 téhož jednacího řádu, na základě doslovného výkladu prvního z těchto ustanovení je třeba mít za to, že porušení uvedených zásad nezakládá samostatný důvod postižitelnosti, ale dodatečnou podmínku, jež je nezbytná pro uložení sankcí za závažné narušení pořádku nebo chodu Parlamentu, což Parlament ostatně potvrdil na jednání. Samotné porušení zásad vymezených v článku 11 jednacího řádu, i kdyby bylo prokázáno, nelze jako takové sankcionovat, nýbrž tak může být učiněno výlučně tehdy, je-li spojeno s narušením pořádku nebo chodu Parlamentu, což Parlament rovněž potvrdil na jednání.
- 66 Z druhé na rozdíl od toho, co Parlament tvrdil na jednání, v případě narušení chodu Parlamentu, kterého se týká čl. 166 odst. 1 první pododstavec jednacího řádu, k němuž údajně došlo mimo sněmovní sál, z důvodu reakcí, které měly vyvolat výroky žalobce mimo Parlament, nelze mít za to, že jsou narušením jeho pověsti nebo důstojnosti jakožto orgánu. Okolnost zmíněná v bodě 27 rozhodnutí předsednictva, a sice že výroky žalobce měly v době po plenárním zasedání ze dne 1. března 2017 vyvolat zájem sdělovacích prostředků a sociálních sítí a že „mohly“ přispět k negativnímu vnímání Parlamentu a jeho poslanců veřejností, není relevantní, neboť na jejím základě nelze mít za to, že Parlament prokázal existenci narušení chodu ve smyslu článku 166 jednacího řádu. Rozhodnutí předsednictva mimoto neobsahuje žádné posouzení, jež by se týkalo kritérií, která mohla vést předsednictví Parlamentu ke konstatování údajného narušení důstojnosti Parlamentu. Navíc vzhledem k tomu, že nebyla vymezena objektivní kritéria pro posouzení existence takového narušení a s ohledem na přinejmenším neurčitost pojmu „důstojnost Parlamentu“ či jejího narušení, jakož i na značný prostor pro uvážení, který má Parlament v této oblasti k dispozici, by takovým výkladem byla svévolně omezena svoboda projevu.
- 67 Mimoto je třeba uvést, že se čl. 166 odst. 2 jednacího řádu týká chování poslanců a stanoví, že při jeho posuzování je nutno brát v úvahu, zda je toto chování ojedinělé, opakované či soustavné, a zvažovat míru jeho závažnosti. Naproti tomu v tomto ustanovení nejsou zmíněny výroky, projevy ani rozpravy, a tyto tudíž samy o sobě nemohou být předmětem sankčního opatření.
- 68 Z toho vyplývá, že i za předpokladu, že by výroky učiněné v rámci parlamentních funkcí bylo možné považovat za chování, které musí podle čl. 11 odst. 3 prvního pododstavce jednacího řádu vycházet z určitých hodnot a nesmí ohrozit řádný chod parlamentní činnosti, a že by uvedené výroky z tohoto důvodu mohly zakládat porušení zásad a hodnot vymezených v uvedeném ustanovení, nemůže být za tyto výroky uložena sankce v případě neexistence závažného narušení pořádku nebo chodu Parlamentu.

- 69 Ostatně na základě rozlišování, které je stanoveno v čl. 166 odst. 2 druhém pododstavci jednacího řádu pro účely posouzení chování poslance při výkonu jeho parlamentních funkcí, mezi na straně jedné projevy vizuální povahy, které lze za určitých okolností tolerovat, a na straně druhé „těmi, které aktivně narušují parlamentní činnosti“, nelze mít za to, že výroky učiněné na zasedání Parlamentu lze zařadit do této posledně uvedené kategorie chování, a z tohoto důvodu za ně uložit sankce v případě neexistence závažného narušení pořádku nebo chodu Parlamentu.
- 70 S ohledem na výše uvedené a na zvláštní význam, který má svoboda projevu poslanců, a na přísné podmínky, za nichž lze tuto svobodu omezit, jež jsou připomenuty v bodech 37 až 51 výše, je třeba články 11 a 166 jednacího řádu vykládat tak, že neumožňují uložit sankci poslanci z důvodu výroků, které učinil v rámci svých parlamentních funkcí, v případě neexistence závažného narušení pořádku nebo chodu Parlamentu.
- 71 Za těchto podmínek a i přes obzvláště pohoršlivou povahu výrazů, jichž použil žalobce ve svém vystoupení na plenárním zasedání dne 1. března 2017, mu Parlament nemohl za okolností projednávané věci uložit disciplinární sankci na základě čl. 166 odst. 1 svého jednacího řádu.
- 72 Navíc, i kdyby se mělo za to, že narušení chodu není omezeno v úzkém slova smyslu na prostory sněmovního sálu, s ohledem na skutečnost, že odkaz na „pořádek [zasedání]“ v čl. 166 odst. 1 je učiněn pouze stran první stanovené hypotézy, a sice závažného narušení, nemůže tedy široký smysl, který tomuto pojmu přiznává Parlament, obstát z důvodů uvedených v bodě 66 výše.
- 73 Vzhledem ke všemu výše uvedenému je třeba vyhovět prvnímu žalobnímu důvodu v rozsahu, v němž se týká prokázání porušení článku 166 jednacího řádu, jakož i prvnímu bodu návrhových žádání a zrušit rozhodnutí předsednictva, aniž je třeba zkoumat druhý žalobní důvod vznesený na podporu návrhových žádání znějících na zrušení.

K návrhovým žádáním směřujícím k náhradě škody

- 74 Na podporu svých návrhových žádání znějících na náhradu újmy žalobce tvrdí, že zrušení rozhodnutí předsednictva mu neumožní získat náhradu za veškerou utrpěnou újmu. Domáhá se tudíž jedné náhrady finanční škody vzniklé z důvodu ztráty nároku na denní příspěvek ve výši 9 180 eur. Dále navrhuje, aby Parlamentu bylo uloženo zaplatit mu částku ve výši 10 000 eur jako náhradu nemajetkové újmy vzniklé z důvodu jeho dočasného vyloučení z účasti na veškerých činnostech Parlamentu, zákazu zastupování Parlamentu, jakož i z důvodu poškození jeho dobré pověsti a vážnosti.
- 75 Parlament tvrdí, že návrh na náhradu finanční škody je nepřípustný. Parlament má kromě toho za to, že zrušení rozhodnutí předsednictva by představovalo přiměřenou náhradu nemajetkové újmy. Podpůrně Parlament tvrdí, že přiměřenou náhradou by byla částka maximálně ve výši 1 000 eur.
- 76 Zprv v projednávané věci stačí stran návrhu na náhradu finanční škody vzniklé z důvodu ztráty nároku na denní příspěvek uvést, že žalobce neuvádí, proč by mu i v případě zrušení rozhodnutí předsednictva okolnost, že dotčená sankce již byla vůči němu vykonána, znemožňovala, aby získal náhradu utrpěné újmy v plném rozsahu, a to tím spíše, že se domáhá pouze zaplacení částky odpovídající dennímu příspěvku, který by pobíral, nebyla-li by mu uložena sankce, a sice 9 180 eur. S ohledem na zrušení rozhodnutí předsednictva a v souladu s článkem 266 SFEU přitom Parlament má povinnost přijmout opatření, která vyplývají z tohoto rozsudku, což znamená vyplatit částky odpovídající denním příspěvkům, jejich vyplácení bylo pozastaveno.
- 77 Návrh na náhradu finanční škody tudíž musí být zamítnut.

- 78 Zadruhé, co se týče návrhu na náhradu nemajetkové újmy, kterou údajně utrpěl žalobce, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury může zrušení aktu stíženého vadou protiprávnosti představovat samo o sobě přiměřené zadostiučinění, které je v zásadě dostatečnou nápravou jakékoli nemajetkové újmy, kterou takový akt mohl způsobit (rozsudek ze dne 9. července 1987, Hochbaum a Rawes v. Komise, 44/85, 77/85, 294/85 a 295/85, EU:C:1987:348, bod 22, a rozsudek ze dne 9. listopadu 2004, Montalto v. Rada, T-116/03, EU:T:2004:325, bod 127), pokud žalující strana neprokáže, že utrpěla nemajetkovou újmu oddělitelnou od protiprávnosti odůvodňující zrušení, a která nemůže být plně napravena tímto zrušením (viz rozsudek ze dne 25. června 2015, EE v. Komise, F-55/14, EU:F:2015:66, bod 46 a citovaná judikatura).
- 79 V projednávané věci nelze na základě žádného poznatku ze spisu konstatovat, že rozhodnutí předsednictva bylo přijato za okolností, jež by byly příčinou nemajetkové újmy žalobce nezávislou na zrušeném aktu. Návrh na náhradu nemajetkové újmy tudíž musí být zamítnut.

K nákladům řízení

- 80 Článek 134 odst. 3 jednacího řádu Tribunálu stanoví, že pokud měli účastníci řízení ve věci částečně úspěch i neúspěch, ponese každý z nich vlastní náklady řízení. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci bylo vyhověno pouze návrhu na zrušení, je třeba rozhodnout, že každý z účastníků řízení ponese vlastní náklady řízení.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (šestý rozšířený senát)

rozhodl takto:

- 1) Rozhodnutí předsednictva Evropského parlamentu ze dne 3. dubna 2017 se zrušuje.**
- 2) Návrh na náhradu škody se zamítá.**
- 3) Janusz Korwin-Mikke a Evropský parlament ponесou každý vlastní náklady řízení.**

Berardis

Papasavvas

Spielmann

Csehi

Spineanu-Matei

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 31. května 2018.

Podpisy.